

**Қазақстан Республикасы Экология,
геология және табиғи ресурстар
министрлігі Экологиялық реттеу
және бақылау комитетінің Атырау
облысы бойынша Экология
департаменті" республикалық
мемлекеттік мекемесіне**

**Автор: Сегізбаев Байтұрсын
Нұрболатұлынан**

АТЫРАУ ОБЛЫСЫНДАҒЫ АУАНЫҢ ЛАСТАНУЫНЫҢ ЖАҒДАЙЫ

1. КІРІСПЕ

Атырау облысында ауаның ластануы – аймақтың басты экологиялық проблемаларының бірі. Бұл мәселе аймақтағы өнеркәсіптің, әсіресе мұнай-газ саласының қарқынды дамуымен байланысты.

Бұл жобада Атырау облысында ауаның ластануының негізгі себептерін, оның қоршаған ортаға әсерін қарастырамыз, сондай-ақ осы мәселені шешудің мүмкін жолдарын талқылаймыз.

2. НЕГІЗГІ БӨЛІМ

Атырау облысында ауаның ластану себептері:

Атырау облысында көптеген мұнай өндіруші және өңдеуші кәсіпорындар орналасқан. Мұнай-газ өндіру барысында ауаға зиянды заттар, соның ішінде көмірсутектер, күкірт диоксиді, азот оксидтері және көмірқышқыл газы бөлінеді. Бұл заттар атмосфераның ластануына және аймақтағы экологиялық ахуалдың нашарлауына себеп болып отыр.

Көлік құралдары

Сонымен қатар Атырау облысында көлік құралдарының ауаны ластауы – аймақтың экологиялық проблемаларының бірі. Мұнай мен газ өнеркәсібі дамығандықтан, аймақта ауыр жүк тасымалдау, сондай-ақ жеңіл автокөліктердің саны да жылдан жылға артып келеді. Көлік құралдарының санының артуы ауаны ластайтын заттардың, атмосфераға шығуына алып келеді.

Ауаның ластануының негізгі себептері:

1. Ескі автокөліктер – Атырау облысында пайдаланылатын көліктердің көпшілігі ескі, техникалық жағдайы нашар болуы мүмкін, бұл зиянды газдардың атмосфераға көптеп шығуына әкеледі.

2. Қаланың тығыздығы мен көлік жүктемесі* – Атырау қаласы мен аймақтық жолдарда көлік ағыны жоғары, бұл да ауаның сапасын нашарлатады.

3. Жанармай сапасы* – Кейбір автокөлік иелері сапасыз жанармай қолдануы мүмкін, бұл да зиянды заттардың көлемін ұлғайтады.

4. Қалалық инфрақұрылым* – Қаладағы жол-көлік жүйесінің тиімділігі төмен болғандықтан, кептелістер жиі туындап, көліктердің отын шығыны артып, атмосфераға шығарылатын зиянды заттардың мөлшері көбейеді.

Каспий теңізіндегі мұнай төгінділері

Каспий теңізі жағалауындағы мұнай өндіру орындары мен тасымалдау кезінде мұнай төгінділері орын алуда. Бұл ауаны ластап қана қоймай, теңіз суы мен жер экожүйесіне де үлкен зиян келтіреді.

Петрокөмірсутек өнеркәсібі

Мұнай химия зауыттарында және басқа да өндірістік орындарда көмірсутек қалдықтары жиі бөлініп, ауаның сапасын төмендетеді. Бұл зауыттардан бөлінетін заттар атмосферада шоғырланып, экологиялық мәселелер тудырады.

Денсаулыққа әсері

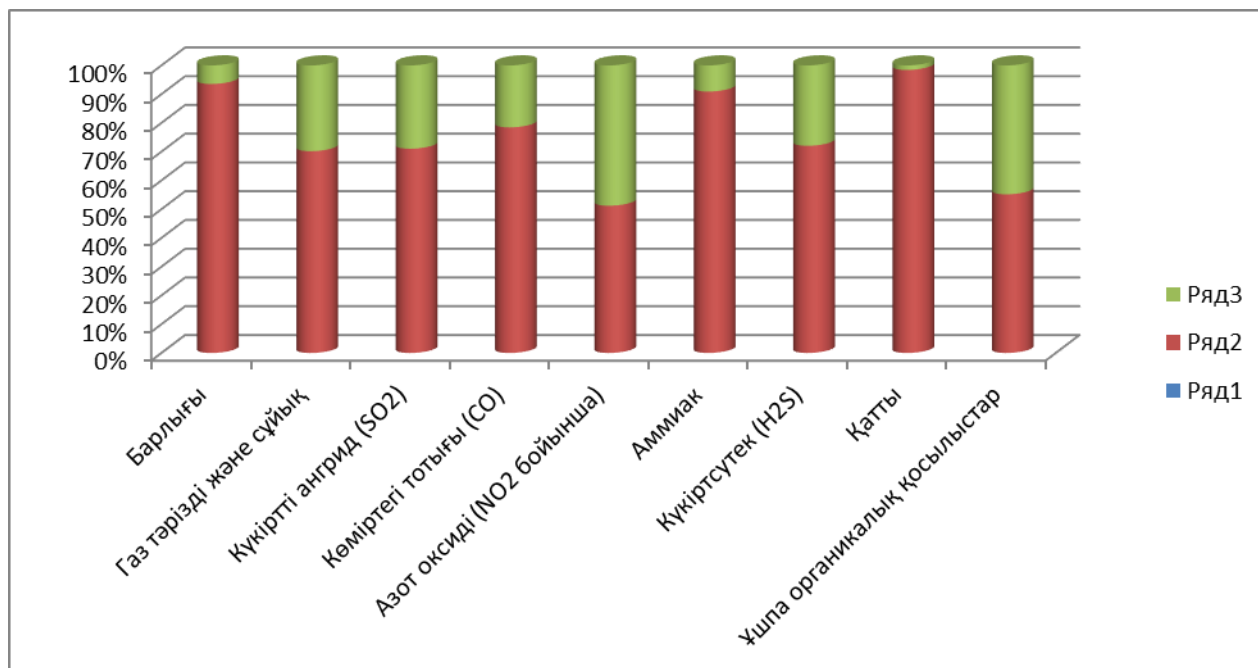
Ауаның ластануы тұрғындардың денсаулығына елеулі әсер етеді. Бұл тыныс алу жолдары ауруларының, аллергияның, жүрек-қан тамырлары ауруларының көбеюіне әкелуі мүмкін. Балалар мен қарттар, сондай-ақ созылмалы аурулары бар адамдар ең үлкен тәуекел тобында.

Қазгидромет деректері бойынша.

Атырау облысында ауаның ластануының негізгі көрсеткіштері — азот диоксиді (NO_2), күкірт диоксиді (SO_2), көміртегі оксиді (CO), шаң (PM10 және PM2.5) және басқа да өнеркәсіптік ластаушы заттар болып табылады. Атырауда ауадағы ластаушы заттардың шекті рұқсат етілген концентрациясынан (ШРК) асып кету жағдайлары 136 рет тіркелген.

Атырау облысындағы ауаның ластану көрінісі:

Кәсіпорындардың атмосфераға ластаушы заттар шығарындылары

3. Экологиялық мәселелерді шешу және қоршаған ортаны қорғау бойынша әлемдік тәжірибе.

Экологиялық мәселелерді шешу және қоршаған ортаны қорғау бойынша әлемдік тәжірибе бірнеше негізгі бағыттар мен тәсілдерді қамтиды.

Жасыл энергетикаға көшу

Еуропа елдері: Көптеген Еуропа елдері көміртегі бейтараптығына жету мақсатында жаңартылатын энергия көздеріне көшуде. Мысалы, Дания жел энергетикасының әлемдегі көшбасшыларының бірі, ал Германия күн және жел энергетикасын белсенді түрде дамытып келеді.

Қытай күн панельдерін өндіру бойынша әлемдегі жетекші елдердің бірі және ол өзінің энергетикалық балансында жаңартылатын энергия көздерінің үлесін арттыруда.

Швеция: Бұл ел қалдықтарды қайта өңдеудің көшбасшысы болып табылады. Швецияда тұрмыстық қалдықтардың тек 1%-ы қоқыс орындарына түседі, қалған бөлігі қайта өңделеді немесе энергия өндіруге пайдаланылады.

Жапонияда да қалдықтарды тиімді басқару тәжірибесі дамыған. Бұл елде қалдықтарды сұрыптау және қайта өңдеу мәдениеті жоғары деңгейде.

Үндістан Ел ауқымды орман отырғызу науқандарын жүргізуде, осылайша көміртегі шығарындыларын азайту және биологиялық ертүрлілікті сақтау мақсатында жұмыс істейді.

Сингапур Қалалық тұрақты даму саласындағы озық тәжірибелердің бірі. Сингапурде экологиялық ғимараттар, жасыл аймақтар және тұрақты көлік жүйелері дамыған.

-Еуропалық Одақ ЕО елдері қоршаған ортаны қорғау бойынша қатал заңдар қабылдаған. Бұл елдерде өнеркәсіп орындарының экологиялық стандарттарға сәйкестігі қатаң бақыланады, ал экологиялық заңдарды бұзғандар үлкен айыппұлдарға тартылады.

Әлемдік тәжірибе экологияны қорғау саласында кешенді және көп қырлы тәсілдер арқылы іске асырылады. Бұл мемлекеттердің ғана емес, жеке компаниялар мен азаматтардың да қатысуын талап етеді.

4. ҚОРЫТЫНДЫ

Атырау облысында ауаның ластануын Қорытындылай келе, ауаның ластануы мәселесін шешу үшін бірнеше шараларды жүзеге асыру қажет.

Көлік және өнеркәсіп шығарындыларын азайту. Көліктердің экологиялық стандарттарға сәйкестігін қадағалау және өнеркәсіп орындарында зиянды қалдықтарды өңдеу технологияларын енгізу.

Экологиялық бақылауды күшейту. Ауаның сапасын бақылау жүйелерін жақсарту, әсіресе зиянды заттардың мөлшерін үнемі қадағалау.

Халықты экологиялық мәдениетке тәрбиелеу. Тұрғындарға экологиялық қауіпсіздік туралы ақпарат беру және экологияны қорғауға бағытталған шараларды қолдау.

Экологиялық тұрақтылықты қамтамасыз ету үшін бірлескен күш-жігер мен ұзақ мерзімді бағдарламалар қажет.

5. АУАНЫҢ ЛАСТАНУЫНЫҢ АЛДЫН АЛУ ШАРАЛАРЫ

Қатаң экологиялық бақылау: Мұнай өндіретін және өңдейтін компанияларға экологиялық талаптарды күшейту.

Жасыл технологияларды енгізу: Өндіріс орындарында экологиялық таза технологияларды қолдану арқылы ауаға зиянды шығарындыларды азайту.

Экологиялық мониторинг: Ауа сапасын үнемі бақылау және халықты экологиялық жағдай туралы хабардар ету.

Орман егу және жасыл аймақтар құру: Ауаны тазарту үшін жасыл аймақтарды ұлғайту және ағаш егу жұмыстарын жүргізу.

Көлік инфрақұрылымын жаңғырту
Автокөліктерді техникалық тексерістен жиі өткізу;
Жаңа және экологиялық таза көлік құралдарын ынталандыру
(мысалы, электр көліктерін қолдану);
Кептелістерді азайту үшін көлік инфрақұрылымын жақсарту;
Сапалы жанармайды қолдану және жанармай түрлерін бақылау.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. <https://osdp.kz/ru/novost/atyrau-oblysy-ekologiyaly-apat-aldynda>
2. <https://stat.gov.kz/>
3. <https://massaget.kz/news/kazgidromet-su-men-aua-sapasyin-korsetetn-interaktiv-karta-59025/>.
4. https://kazhydromet.kz/ru/branches_contacts/5
5. <https://osdp.kz/ru/novost/atyrau-oblysy-ekologiyaly-apat-aldynda>